

CUMANIN HÜKÜMLERİ (2)

(...dünden devam)

H. Peygamber döneminde Cuma günü, Peygamber hutbeye çıktığı zaman Bilâl, Mescid'in kapısında ezân okurdu. Bundan önce ezân okunmazdı. H. Peygamber

hutbe

den inince de namaz için kamet getirilirdi. Ebubekir

ve Ömer

döneminde de uygulama böyle idi. Fakat Osman

zamanında Müslümanların sayısı çoğalıp bazı evler mescidden uzak kalınca, H. Osman bir müezzin daha görevlendirdi ve ona,

Zevrâ

denilen evinin üstünde ilk ezânı okumasını emretti. Kendisi hutbe

ye çıkıp oturduğu zaman da ikinci müezzin ezân okurdu. Hutbe

den inince de kamet getirilirdi. Onun bu yaptığını kimse kınamamış ve bu, âdet olmuştur. İbn Zeyd

, İkrime'den naklen bunun bid'at olduğunu söylemiştir (

Hak Dini Kur'ân Dili: 6/4970)

Âyetin açık ifadesi, Cuma günü namaz sâatinde alışverişin yasak olduğunu belirtir. Fakat o sâat dışında bütün günü tatil etmek ne farz, ne de sünnettir. Tam tersine:

"Namaz kılınca yeryüzüne dağılın ve Allah

'ın lütfundan nasibinizi arayın"

cümlesi, namazdan sonra herkesin işine gücüne gitmesini öğütlemektedir. Bu âyetin hükmüne göre namazı edâ edenin, gidip çalışması, kâr ve kisbiyle meşgul olması daha uygundur.

Ka-simî, Kitâb

ehline benzememek için Cuma

günü tatil yapmamanın daha uygun olacağını söylüyorsa da bu görüş pek yerinde değildir.

Doğal olarak dinlenme ihtiyacında bulunan Müslümanlar da haftanın herhangi bir gününü tatil yapabilecekleri gibi, Cuma

günü de tatil yapabilirler. Fakat Cuma

gününün tatil yapılacağına dair dinî bir hüküm yoktur. Ancak bu, Müslümanlar arasında teâmül haline gelmiş, bu konuda bir çeşit icmâ' olmuştur.

Hamdi Yazır şöyle diyor: "*Bey'i bırakın*": Burada *bey'*, mu'âmelâtтан mecazdır. Yahut gerçekten alışveriş anlamında olup mu-âmelâtın bırakılması, nassın delâletiyle sabittir. *Bey'i bırakın*

denmesi, çarşığı, pazarı kapayın demekten daha kapsamlıdır. Emir vücut için olduğundan ezan okununca sa'y (namaza gitmek) farz, alışveriş yapmak yasaktır. İmam namazdan çıkıncaya kadar bu sürer. Fakat bu yasağa rağmen bey' yapılırsa yapılan akid bâtıl veya fâsid olur mu? Bazıları yasaklanan bir şeyi yapmak harâm olduğu için bu bey'in (alışveriş akdinin) merdud veya fâsid olduğunu söylemişlerdir. Fakat Usûl-i fıkıhta Hanefîlerin şöyle bir kuralı vardır:

"Bir şeyin zâtından dolayı nehy (yasak), butlân(o şeyin hükümsüz olmas)ını gerektirir. Vasfından dolayı nehy, fesâd (bozukluk) gerektirir; mücâvirinden (kendisine ilişkin bir şeyden) dolayı nehy de kerâhet gerektirir. Meselâ sahibinin izni olmadan başkasının mülkünde, yahut gasbolunmuş yerde namaz kılmak mekrûhtur. Bu namazın kendisi tamamdır, fakat yerin sahibinin izni olmadığı için mekrûhtur. Yani mücâviri dolayısıyla namaza kerâhet girmiştir. Ezân vaktinde alışveriş (mu'âmele) de, akdin kendisinde bir bozukluktan, eksiklikten dolayı değil, ancak ezân vaktine rastladığından dolayı nehyedilmiş olduğu için akid, diğer şartları yerine getirilerek yapılmış ise sahih, fakat tahrîmen mekrûh olur."

(devamı yarın..)